

...sông Tr ng giang sóng sau đ n sóng tr c...

Sau m t th k làm bá ch công nghi p xe h i th gi i, cu i cùng, t p đoàn General Motors c a Hoa K v a khai báo v n và xin đ c Toà Phá s n t i New York b o v đ thoát xác thành m t doanh nghi p có kh năng c nh tranh cao h n. Nhà t v n kinh t Nguy n Xuân Nghĩa cho r ng đ y là m t bi n c ph n nh nh ng thay đ i l n trong h th ng s n xu t c a kinh t M . Ông gi i thích nh sau trong ph n trao đ i do Vi t Long th c hi n h u quá thính gi .

Vi t Long: Xin kính chào ông Nguy n Xuân Nghĩa. Sau nhi u khó khăn và ch ng đ kéo dài, hôm Th Hai mừng m t tháng Sáu v a qua, t p đoàn xe h i General Motors c a M đ a khai báo v i Toà Phá s n c a h t Manhattan t i New York đ đ c b o v h u ch n chính t ch c và s n xu t. Nh v y thì cu i cùng bi n c mà nhi u ng i ch đ i đã x y ra khi n ng i ta có th nêu câu h i v t ng lai c a k ngh xe h i Hoa K . Ch ng trình k này s tìm hi u v nh ng nguyên nhân sâu xa c a m t v phá s n nh v y. Và nh m i khi, xin đ ngh ông trình bày tr c h t v b i c nh v n đ ...

Nguy n Xuân Nghĩa: - General Motors đ c thành l p t tháng Chín năm 1908, cách đây tròn m t th k . Su t trăm năm đó, t h p này đ ng đ u th gi i v s l ng xe s n xu t ra trong 77 năm liên t c, t 1931 đ n năm 2007, r i ph i nh ng v trí quán quân y cho hãng Toyota Nh t. T h p GM là đ i gia toàn c u, tuy n d ng 266.000 công nhân viên trên th gi i và ráp ch đ lo i xe t i 34 qu c gia.

- Nh ng t nhi u năm nay, cùng v i hai hãng Ford và Chrysler, ba t h p xe h i M sa sút đ n và không c nh tranh n i v i các hãng xe Nh t B n hay Đ c qu c đã đ u t và ráp ch xe h i ngay trên th tr ng M . Sau hãng Chrysler b phá s n ngày 30 tháng T v a qua, đ n l t General Motors v n vì tài s n ch còn h n 82 t M kim mà m c n t i g n 173 t mà không thanh toán n i. K v tài s n kinh doanh thì đây là m t v n n đ ng hàng th t c a l ch s Hoa K , sau v phá s n c a t p đoàn đ u t Lehman Brothers, c a ngân hàng Washington Mutual và c a t h p đ i n t WorldCom.

Vi t Long: Th a ông, bây gi thì t p đoàn GM này tính sao, h s ng phó th nào đ t n t i?

Nguyễn Xuân Nghĩa: - Bây giờ, tôi p đoàn này phải làm thế nào xin Tòa Phá sản b o v để kiện toàn lại thế cho các h u l p ra một General Motors mới, gọn nhẹ và có sức c nh tranh cao hơn trên thế tr ng B c M , v i đi m hoà v n là phải có l i khi sản xu t đ c t i thị u 10 tri u xe h i - t p trung vào b n thế tr ng h i u là Chevrolet, Cadillac, Buick và GMC - thay vì 16 tri u xe có quá nhi u nhãn nh i u lo i nh t r c đây. Trong khi y, GM s t r t thoái kh i các thế tr ng toàn c u và buông đ n các c s đ u t kém l i nh h ng Saab t i Th y Đi n, h ng Opel t i Đ c hay h ng Vauxhall t i Anh. H ch duy trì c s nào còn có l i mà thôi, thí d nh t i Trung Qu c, n u công đoàn M nay làm ch m t ph n v n không đòi t r t thoái luôn đ b o v v i c làm cho công nhân M , nh h v a m i yêu c u. Đi u y cũng khi n thế gi i ph i chú ý theo dõi.

- Nhìn m t cách nào đó thì đây là m t v thoát xác có h u qu kinh t , xã h i và chính tr lan r ng t i M và cũng liên h đ n quan h c a Hoa K v i nhi u qu c gia khác, nh v i Canada hay Đ c. V i c m t t h p sản xu t ph tùng xe h i Canada đã cùng ngân hàng l n nh t Liên bang Nga nh y vào mua l i h ng Opel v i s d n x p c a Chính quy n Đ c còn cho th y m i quan h kh ng khít h n gi a Nga và Đ c trong hoàn c nh r t t nh h i n nay t i Âu Châu. Riêng t i Hoa K , v thoát xác s nh h ng đ n c t r u ng i đang lao đ ng trong các ngành tr c ti p hay gián ti p liên quan đ n k ngh xe h i và s là m t bài toán nan gi i cho chính quy n.

Vi t Long: Nh v y thì sau trăm năm tung hoành trên thế gi i, bây giờ General Motors phải gọn l i các ph n v có l i và thoát xác thành m t doanh nghi p nh , gọn và có kh năng c nh tranh cao hơn ngay trên sân ch i c a mình là thế tr ng B c M nh ông v a nói. Nhìn trên toàn c nh thì đ y có phải là s thoái lui c a Hoa K trong n n kinh t toàn c u hay không?

Nguyễn Xuân Nghĩa: - Tùy theo giác đ , chúng ta có nhi u cách nhìn v n đ này. Công nghi p xe h i Hoa K b kh ng ho ng vì sai l m c a ba đ i gia M t i Detroit thu c t i u bang Michigan ch c các h ng xe Nh t hay Đ c đã đ u t và ráp xe bán ngay trên thế tr ng M thì đ u khá h n các h ng M . Nh c đi m c a các h ng xe M là gi i doanh gia ch quan v i l ng b ng quá h u h i h đã h t quan tâm đ n thế h i u và nhu c u c a khách hàng. Thế n a, công đoàn M đã thành m t đám kiêu binh, m t giai t ng công nhân quý t c v i nh ng đòi h i quy n l i v t quá kh năng thanh toán c a doanh nghi p. H u qu là xe M khó c nh tranh ngay trên đ t M vì không thích h p và giá thành l i quá cao. M i chi c bán ra l i l vài ngàn đô la thì v dài, công ty phải phá sản. Đó là m t cách nhìn v trách nhi m ch quan c a k ngh xe h i M n u ta so sánh v i các h ng xe ngo i qu c đang kinh doanh t i Hoa K . Nh ng đi u y không có nghĩa là v trí Hoa K đang l n b i đ n trong n n kinh t toàn c u. Ng c l i là đ ng khác!

Vi t Long: Ông nói nh v y t c là còn có m t cách nhìn khác và l c quan h n hay sao?

Nguyễn Xuân Nghĩa: - Th a đúng v y khi ta nhìn vào v trí c a k ngh xe h i trong toàn c nh c a công nghi p Hoa K và công nghi p th gi i.

- Tr giá c ba ngàn t đô la m t năm, s n l ng công nghi p Hoa K v n đ n đ u th gi i và cao h n t ng s c a hai n c đ ng sau là Nh t B n và Trung Qu c. Th t ra còn cao g p đôi s n l ng k ngh Nh t B n dù hãng xe Toyota c a Nh t đã gi t m t ngòi v vô đ ch c a M . Trong s n l ng công nghi p y c a M , k ngh s n xu t xe h i ch chỉ m ch ng 2,5% thôi, và n u k thêm các ngành s n xu t ph tùng ráp ch thì k ngh xe h i M ch chỉ m h n 5,5%, t c là m t t l không nhi u. Dù là nghiêm tr ng cho sinh ho t c a ng i dân, v General Motors hay Chrysler c n đ c đ t vào đúng t m m c trong c n n kinh t Hoa K và th gi i.

- Ch vì ngoài công nghi p xe h i, Hoa K còn s n xu t nhi u th khác. Thí d nh máy tính ho c công nghi p đi n t chỉ m m t t l là h n 7,6%; các ngành s n xu t thi t b máy móc thì chỉ m h n 5%; và s n l ng k ngh hàng không thì chỉ m h n 3%. Nói r ng ra, toàn b các ngành s n xu t s đ ng công ngh cao, nh đi n toán, thông tin, hàng không, thi t b y t ho c các lo i máy móc tinh vi khác, có s n l ng t ng c ng b ng 20% công nghi p Hoa K .

- V n đ xe h i M s dĩ đáng chú ý vì là ngành s đ ng nhi u nhân công v i t ng s nhân viên th thuy n lên t i h n b n tri u r i. Và ngành này đang ph i thoát xác nh nhi u ngành ráp ch k ngh khác trong m t xã h i h u công nghi p.

Vi t Long: Hình nh ông mu n nói đ n m t cái nhìn khác và r ng l n h n v trình đ phát tri n c a xã h i Hoa K .

Nguyễn Xuân Nghĩa: - Th a đúng nh v y. N c M có ch ng b n tri u r i ng i lao đ ng trong ngành xe h i. So v i t ng s l c l ng lao đ ng vào kho ng 155 tri u ng i thì con s 4,5 tri u y có th là nhi u hay ít, tùy theo cách nhìn.

- V n đ chung là trong khi s n l ng công nghi p ch bi n hay ráp ch c ti p t c tăng năm này qua năm khác thì l c l ng lao đ ng trong ngành này l i ti p t c gi m nh năng su t gia tăng. M t cách c th thì su t ba ch c năm v a qua, s n l ng công nghi p Hoa K đã tăng g p đôi, trong khi y, l c l ng lao đ ng trong ngành này thì gi m phân n a, t h n 20% vào

năm 1979 thì nay ch còn có 9%. Nôm na là đ cùng bi n ch ra m t đ n v s n ph m thì ng i ta c n ít th h n và đ y là bài toán xã h i c a m t s thắng ti n s n xu t. Nhìn cách khác thì m t ng i th vào năm 2009 gi đ y có năng su t cao g p b n l n ng i th vào năm 1979. Đã th , trong c c u s n xu t kinh t , t tr ng c a công nghi p ch bi n l i gi m đ n, nh s sút gi m tr c đ c a nông nghi p trong th k 19. Trong khung c nh đ i thay nh v y, k ngh xe h i c a M t t nhiên là g p khó khăn, mà l i còn l m l n n a thì t t nhiên là b ão th i.

Vi t Long: Xin đ c h i ngay là trong cách tính đó, ng i ta đã có k ph n s n xu t c a máy móc t đ ng ho c nh ng y u t nâng cao năng su t ch ph i không?

Nguy n Xuân Nghĩa: - Th a đúng nh th , ng i ta đã tính c t t c ph n tr giá gia tăng c a t ng khu v c, nghĩa là nh ng nh p l ng và xu t l ng trong nông nghi p, công nghi p hay đ ch v và trong công nghi p ch bi n...

Vi t Long: Nói nh v y thì đây là hi n t ng ão th i bình th ng c a thành ph n có kh năng ti n hoá ch m nh t, ho c th p nh t, trong m t xã h i không ng ng đ i thay hay sao?

Nguy n Xuân Nghĩa: - Th a đúng nh th và doanh nghi p ch m l t trong s chuy n hoá đ c nh tranh thì b th tr ng lo i b . Các công đoàn mà v n c g ng b o v v trí hay thành qu đ u tranh cho th thuy n càng đ y m nh s ão th i vì tr thành l c c n cho s ti n hoá. Bây gi h l i làm ch hai doanh nghi p s n xu t xe h i, may ra thì s s m hi u ra quy lu t phũ phàng y. Trong khi đó, xã h i v n ti n hóa và hình thái s n xu t v n thay đ i.

- M t thí d đ y ý nghĩa là t mùng tám này, trong 30 doanh nghi p tiêu bi u c a ch s k ngh Dow Jones, General Motors s b l i và thay th b ng Cisco, doanh nghi p v thông tin đi n t m i đ c thành l p năm 1984 t i vùng Thung lũng đi n t i mi n B c California. Cùng ngày đó, t h p ngân hàng CitiGroup b thay th b i h ãng b o hi m Travelers, x a kia là công ty v tnh c a CitiGroup, nay là t h p b o hi m l n nh t Hoa K . Đây là c nh ng "sông Tr ng giang sóng sau đ n sóng tr c", khác nhau là khi ta nhìn vào m t làn sóng hay c dòng sông...

Vi t Long: Câu h i cu i, th a ông, n u nhìn trên toàn c nh thì ông có v l c quan v t ng lai c a công nghi p Hoa K ?

- Hai thí d v chuy n đ i ng i v a r i trong ch s Dow Jones có cho ta th y s ti n hoá và đào th i không ng ng c a xã h i M trong khung c nh th t ra cũng không có gì là l n lao c a c k ngh xe h i Hoa K . M t trăm năm tr c, n c M là tiên ti n v i chi c xe Ford đ u tiên. Ngày nay, b t c m t x t n h ng nào cũng có th ch t o xe h i nên v i c có đ c m t k ngh xe h i trong th k 21 không là m t bi n c long tr i l đ t! Có khi chính là nh th thách này mà General Motors l i có th đ y thêm m t cu c cách m ng nh trong k ngh xe h i. Nh ng u th c a Hoa K trên th gi i nay đang n m trong các ngành s n xu t tiên ti n khác.

- Nói v y không ph i vì chúng ta r i vào ch nghĩa "ph c M ". Ng c l i là đ ng khác! Chính là vì thi u vi n ki n và c bám vào quy n l i c c b , gi i h u trách trong doanh tr ng, công đoàn và chính tr ng Hoa K đã không k p ho c không mu n thay đ i nên m i gây ra tai h a xã h i cho ngành s n xu t xe h i. H u qu đ y ngh ch lý là nhà n c nay s làm ch và công ch c nay s qu n lý m t công ty t t h u và có khi góp ph n kéo dài s t t h u đó! Ta đã t ng th y hi n t ng này trong các n c xã h i ch nghĩa v i bàn tay bao bi n và ôm đ m c a nhà n c.